

КАК В БЪЛГАРИЯ И ВЪВ ВАРДАРСКА МАКЕДОНИЯ СЕ РАЗПРАВИХА С ВМРО И С ПРИВЪРЖЕНИЦИТЕ НА ИВАН МИХАЙЛОВ

Преди време имахте възможност да се запознаете с един уникален документ (Вж. „През 1946 година БКП планира убийството на Иван Михайлов“), представляващ страници от служебния бележник на министъра на вътрешните работи Антон Югов. Той представлява воден протокол от заседание на МВР, което е ръководено от наскоро завърналия се от Съветския съюз бивш генерален секретар на Комунистическия интернационал Георги Димитров в присъствието на съветския представител в България Иван Иванич. Георги Димитров и Антон Югов произхождат от български родове от Македония, но това не ги спира в борбата им за разправа и ликвидирането както на ВМРО така и на нейния водач Иван Михайлов. Дори Г. Димитров, въпреки действащата тогава конституция и закони, си присвоява правото да застане за определен период от време начело на МВР докато трае акцията да се справят с тази най-българска революционна организация и с нейния водач. Взетото решение под диктовката на Г. Димитров е „Македонците да бъдат под постоянно наше око. Ив. Михайлов да се потърси и обезвреди.“ И само няколко дни по-късно – на 11 юли 1946 г. Вълко Червенков ще докладва на югославския министър на вътрешните работи, един от най-жестоките Титови сатрапи Александър Ранкович – „Органите на Държавна безопасност в последните дни арестуваха в София и провинцията няколко десетки активни терористи, злостни великобългарски шовинисти, врагове на отечественофронтowska България и народна република Югославия от бандата на Ванче Михайлов. В Пиринска Македония са арестувани такива 60 човека, ярки михайловисти.“ Тези „ярки михайловисти“, сред които са и редица от бившите членове от ЦК на ВМРО и организационни ръководители, войводи и четници, са избити няколко дни по-късно без съд и присъда. Малцина са тези, които избягват тази съдба. Иван Михайлов не е заловен и не е ликвидиран, тъй като е преминал отново в нелегалност и в емиграция, която ще продължи до края на живота му.

Лазар Колишевски

По същата схема, без съд и присъда са арестувани и избити хиляди дейци на ВМРО и предимно привърженици на Иван Михайлов във Вардарска Македония. А организирани тук процеси пък съдят и осъждат по закона за „сътрудничество с българския окупатор“. На жестоки репресии са подложени и членовете на техните семейства и по този начин числото на репресираните във Вардарска Македония българи наброява стотици хиляди. По това време министър на правосъдието в Република Македония е бившия гемиджия анархиста Павел Шатев, а понастоящем е член на Комунистическата партия, като начело на правителството стои оялия се и загладил косъма в българския затвор сърбоманин Лазар Колишевски, помилван от военния съд след застъпничеството на военния министър и впоследствие регент генерал Никола Михов. За сведение генерал Михов ще бъде разстрелян заради доброто си дело от Народния съд на 1 февруари 1945 г. Същата съдба ще постигне и адвоката на Колишевски Стефан Стефанов, изградил защитата му по време на процеса, който пък ще бъде убит в Македония при „неизяснени обстоятелства“.

За един кратък период от време репресивните апарати във Вардарска Македония и в България успяват да арестуват и да ликвидират цвета на

българска нация, родом в Македония, борил се за нейната свобода и отстоявал своя език, религия и култура.

По-долу ще имате възможност да се запознаете с няколко съобщения на българската и югославската преса за разправата с българските революционери, привърженици на ръководната от Иван Михайлов българска ВМРО в Република Македония. Сред тях ще срещнете имената на популярни български революционери като Спиро Китинчев, Димитър Гюзелев, Георги Хаджимитев, Георги Христов Цолков и Владе Цандев, Илия Югов, Марко Андонов Лазаров, Славчо Павлов, Азманов, Манчо Лазаров Калпаков и Димитър Чкатров. Единици от арестуваните и съдени на публични процеси успяват да оживеят, след като прекарват десетки години в най-зловещите югославски концлагери и затвори, докато останалите са осъдени на обесване и разстрел.

Тези документи бяха включени през 2006 г. в моята книга „Иван Михайлов в обектива на полиция, дипломация, разузнаване и преса“, представляваща днес библиографска рядкост.

С този материал искаме да отдадем нашата почит към невинно избитите наши сънародници от югославските и българските власти заради тяхната обич към народа си и заради водената от тях борба за освобождение на македонските българи.

В заключение искам да отбележа, че в съседна Македония беше създадена една сърбоманска организация ВМРО-ДПМНЕ, която носи името на българската ВМРО, в която членуват агенти на сръбските тайни служби и потомци на убийците на Иван-Михайловите привърженици. По-голяма гавра от тази едва ли познава историята – децата на убийците честват паметта на убитите от техните бащи.

Цочо В. Билярски

ДОКУМЕНТИ:

№ 1

СЪОБЩЕНИЕ НА ЮГОСЛАВСКАТА АГЕНЦИЯ “ТАНЮГ” “СЪОБЩЕНИЕ ОТ СКОПИЕ.”

БЕЛГРАД, 12 ФЕВРУАРИ 1945 Г.

Снощи в град Скопие станаха големи демонстрации против народните предатели Спиро Китинчев, Димитър Гюзелев и др. по повод на процеса, който започва тия дни против тях. Демонстрантите са носили плакати с искане на смъртно наказание за тия, които са работили против единството и са допринесли за братоубийствената война.

№ 2

СЪОБЩЕНИЕ НА ЮГОСЛАВСКАТА АГЕНЦИЯ “ТАНЮГ” (СЪОБЩЕНИЕ ОТ МАКЕДОНИЯ)

БЕЛГРАД, 16 ФЕВРУАРИ 1945 Г.

Пред военния съд на Щипската военна област бяха поставени на подсъдимата скамейка известните злодеи... чийто водач е Георги Х[аджи]митев, член на ВМРО и привърженик на Иван Михайлов, който цели две години беше страшилище за народа в този край. Неговата чета участваше в офанзивата на българските фашисти и германците срещу гърците... Георги Х[аджи]митев, Георги Христов Цолков и Владе Цандев са осъдени на смърт чрез обесване, а Илия Югов - на смърт чрез разстрелване... Друго отделение на същия съд, който заседава в Струга, осъди на смърт чрез разстрелване: Марко Андонов Лазаров, Славчо Павлов, Азманов, Манчо Лазаров Калпаков...

№ 3

СЪОБЩЕНИЕ НА ЮГОСЛАВСКАТА АГЕНЦИЯ “ТАНЮГ” ОТ БИТОЛЯ

БЕЛГРАД, 17 ФЕВРУАРИ 1945 Г.

В Битоля пристигна военният съд, който ще съди известните военни престъпници и народни предатели от Битолския окръг. По този повод в града станаха големи народни демонстрации, в които народът иска смърт на предателите.

№ 4

СЪОБЩЕНИЕ НА ЮГОСЛАВСКИЯ В. “БОРБА” “В СКОПИЕ ЗАПОЧВА СЪДЕНЕТО НА РАЕВ, КИТИНЧЕВ, ЧКАТРОВ И ГЮЗЕЛЕВ”.

БЕЛГРАД, 26 МАЙ 1945 Г.

В цяла Македония владее голям интерес към процеса на предателите на македонския народ Китинчев, Чкатров и Гюзелев и на представителя на фашистката власт в Македония Раев. Процесът започва на 26 т. м. във Висшия военен съд в Скопие... Димитър Раев бе през цялото време на българската окупация скопски областен директор... Спиро Китинчев стана кмет на Скопие през 1941 г. и остана такъв през цялото време на окупацията. Бил е в близки връзки с българските министри Филов, Габровски, Божилов и Багрянов, а през 1942 г. е бил приет от цар Борис... Димитър Чкатров и Димитър Гюзелев се поставят на служба на българския дворец и на фашисткото правителство Филов – Габровски...

№ 5

СТАТИЯ НА ЮГОСЛАВСКИЯ В. “ПОЛИТИКА” “СЛЕД ПРИСЪДИТЕ СРЕЩУ ПРЕДАТЕЛИТЕ НА МАКЕДОНСКИЯ НАРОД”.

БЕЛГРАД, 6 ЮНИ 1945 Г.

Българският империализъм към Македония в лицето на българският дворец и българската реакция датира отдавна... В навечерието на крушението на фашистка България, когато само още няколко часа оставаха до окончателното разчистване на сметките между народа и реакцията, в Скопие пристигна с германски самолет, идващ от Загреб, Иван Михайлов. Той остана няколко дни в Скопие, а за идването му знаеха само най-добрите му приятели. Българската реакция имаше намерение с помощта на Михайлов и германците да провъзгласи автономна Македония, като в същото време Александър Цанков щеше да състави емигрантско правителство със седалище Скопие ...

Пред Народния съд в Македония бяха изправени онези, които до вчера си играеха със съдбата на македонския народ. За тях бе поискана смъртна присъда. Съдът изпълни това желание на народа ...

Тежкото и мрачно минало на Македония няма вече да се повтори. За това са гаранция демократична федеративна Югославия и отечественофронтиска България.

№ 6

СЪОБЩЕНИЕ НА МАКЕДОНСКИЯ В. “НОВА МАКЕДОНИЯ” “ПРОЦЕСЪТ ПРОТИВ ЙОРДАН ЧКАТРОВ”.

СКОПИЕ, 15 ЯНУАРИ 1946 Г.

На 12-и т. м. в Скопския народен окръжен съд държавният обвинител прочете обвинителния акт, с който се обвинява Йордан Чкатров като организатор на терористичната организация ВМРО (михайловисти)... Чкатров е организиран публични събрания, в които е защитавал властта на фашисткия окупатор. Открито е говорил против народоосвободителното движение и заявил, че пътят на Македония е в обединението ѝ с България... Съдът осъди Йордан Чкатров на 15 години тежка принудителна работа и лишаване от граждански и политически права.

№ 7

СЪОБЩЕНИЕ НА АМЕРИКАНСКАТА ВА

НЮ ЙОРК, 13 ЮЛИ 1948 Г.

Вчера комунистическата партия на югославска Македония е обвинила българските и албанските комунисти, че те се домогват да откъснат територии от Югославия. Това е най-сериозната от нападите, разменени досега между враждуващите комунистически партии, защото фактически за първи път от югославска страна се отправя формално обвинение, че държави, в които господства Москва, имат империалистически кроежи спрямо Югославия. По-рано, на 23 май, подобно обвинение бе подхвърлено от страна на министър-председателя на Югославската Македонска република Лазар Колишевски, когато той заяви, че известни великобългарски шовинистични среди в Димитровския Отечествен фронт водят враждебна политика спрямо териториалната неприкосновеност на Югославска Македония.

ЦК на Македонската комунистическа партия изнася редица факти и събития, станали през 1942–1943 г., които сочат, че българските комунисти не са се отклонили от своите попълзновения за поставяне под контрол Македонската компартия. Македонските комунисти подчертават например, че през 1942 г. Българските комунисти са подканили българската фашистка армия да се оттегли от Сърбия, но не и от Македония, което означава, че “българските комунисти са одобрявали окупацията на Македония от страна на българската държава”. През 1943 г. Българските комунисти заявяват становище, че цяла Македония трябва да бъде свободна и независима. Това становище никак не се различавало от тогавашното гледище на Германия и на радетелите на велика България, както и от гледището на Ванче Михайлов.

Декларациите и действията на водачите на Българската и Албанската комунистическа партия се явяват косвено в подкрепа на великобългарските и великоалбанските остатъци от реакционните елементи в Македония... Македонската компартия заявява, че ще се бори безпощадно срещу тези опити.